

Nr 180.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt vid högre folkskolor; given Stockholms slott den 25 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Cl. Lindskog.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Lindskog anför härefter:

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av anslagsbehoven för budgetåret 1929/1930 under riksstatsens åttonde huvudtitel anförde jag under punkten 193 av 1929 års åttonde huvudtitel:

I anledning av framställningar från enskilda lärarsammanslutningar och från skolöverstyrelsen samt motioner inom riksdagen har frågan om beredande av tillfällig löneförbättring åt folk- och småskollärare, lärare vid högre

Provisorisk
avlösnings-
förbättring
åt lärare vid
folk- och
småskolor
samt vid
högre folk-
skolor.

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 150 häft. (Nr 180.)

folkskolor m. fl. till folkundervisningen hörande läroanstalter upprepade gånger varit föremål för statsmakternas prövning utan att dock hava lett till något positivt resultat. Saken har år från år av statsfinansiella skäl blivit undanskjuten. Även nu föreligga framställningar i ämnet från skolöverstyrelsen och vissa lärarföreningar, varjämte 1928 års riksdag gjort uttalande i dylik riktning. De skäl, som åberopas för en provisorisk avlösningsförbättring åt här avsedda lärargrupper, hava synts mig i hög grad behjärtansvärda och jag har därför sökt finna en utväg att i viss utsträckning tillmötesgå de framställda önskemålen. Det har därvid befunnits möjligt att ställa medel till disposition för ändamålet, dock endast vad angår folk- och småskollärarkåren samt lärarpersonalen vid de högre folkskolorna. Saken tarvar emellertid ytterligare beredning, varför jag icke nu är i stånd att göra någon definitiv hemställan i ämnet. För närvarande får jag in-skränka mig till att begära, att anslag för ändamålet beräknas i riksstaten. En approximativ uppskattning av det belopp, som enligt preliminärt uppgjorda grunder skulle erfordras, har givit till resultat, att ett förslagsanslag av 5,935,000 kronor är behöfligt för budgetåret 1929/1930, såvitt gäller lärarpersonalen vid folk- och småskolor. I fråga om lärarna vid de högre folkskolorna torde för ändamålet böra beräknas ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Jag anser mig böra uttryckligen betona, att det icke är avsett, att dyrtidstillägg skall utgå å den provisoriska avlösningsförbättringen.

Min hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid folkskolor, för ändamålet beräkna i riksstaten för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 5,935,000 kronor, blev av Kungl. Maj:t bifallen.

Vidare hemställde jag under punkt 208, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor, för ändamålet beräkna i riksstaten för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 100,000 kronor. Även denna min hemställan blev av Kungl. Maj:t bifallen.

Sedan ärendet nu undergått erforderlig förberedande behandling, anhåller jag få ånyo framlägga detsamma till Kungl. Maj:ts prövning.

Under de senare åren hava ofta uttalanden försports, som givit uttryck åt den meningen, att lärarna vid de till den allmänna folkundervisningen hörande skolorna även efter genomförande av 1918 års lönereglering i avlösningshänseende äro tillbakasatta, särskilt då hänsyn tages till de löner, som tillerkänts statstjänare i motsvarande ställning och med i stort sett motsvarande utbildning. Det torde ej heller kunna bestridas, att bakom de krav på ökade löneförmåner, som allt oftare och kraftigare framställts från lärarhåll, ligga synnerligen kännbara behov. Då nu en väntad ny lönereglering för ifrågavarande lärarpersonal icke ännu på någon tid kan komma till stånd, synes det mig därför angeläget, att staten i den mån den statsekonomiska situationen och förhållandena i övrigt det medgiva ge-

nom beredande av provisorisk avlösningsförbättring åtminstone i någon mån tillgodoser nämnda behov.

Innan jag emellertid går att närmare redogöra för det förslag, jag har för avsikt att i berörda syfte framlägga, tillåter jag mig att först meddela en kort redogörelse för lärarpersonalens nuvarande avlösningsförmåner samt för vad som förekommit i frågan efter den nu gällande löneregleringens inträdande. Jag vill dock redan här förutskicka, att mitt förslag kommer att omfatta endast lärare vid rikets folk- och småskolor samt vid de högre folkskolorna. Beträffande lärarna vid de kommunala mellanskolorna, vilka lärare fingo sina löner reglerade i samband med ovan nämnda lärarkårer, får jag erinra om att dessa lärare enligt beslut av 1920 och 1925 års riksdagar fingo sig tillerkänd tillfällig löneförbättring med jämförelsevis rätt avsevärda belopp. Jag anser mig därför icke nu böra ifrågasätta någon ytterligare avlösningsförstärkning åt lärarna vid de kommunala mellanskolorna.

Vid den av 1918 års riksdag beslutade löneregleringen bestämdes i huvudsak följande avlösningsförmåner för lärarpersonalen vid folk- och småskolor: 1918 års löne-
reglering.

för ordinarie lärare vid folkskola, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 2,100 kronor för manlig och 1,900 kronor för kvinnlig lärare, vartill kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor för manlig och 200 kronor för kvinnlig lärare;

för extra ordinarie och vikarierande folkskollärare, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 1,700 kronor för manlig och 1,500 kronor för kvinnlig lärare;

för ordinarie lärare vid småskola ävensom för lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 1,200 kronor, vartill kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 150 kronor;

för extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola, samt för lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd på viss tid eller såsom vikarie, ävensom för sådan tills vidare anställd lärare, vilken ej kan komma i åtnjutande av nyss förordade avlösningsförmåner, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 1,000 kronor.

Närmare bestämmelser angående sagda avlösningsförmånens åtnjutande finnas i kungörelsen den 16 september 1918 angående avlöning åt lärare vid folk- och småskolor samt statsbidrag till sådan avlöning ävensom i kungörelsen den 18 september 1918 angående boställsordning för lärarpersonalen vid folk- och småskolor.

De anförda lönebeloppen äro av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda minimilöner. Det innebär alltså icke hinder för skoldistrikt att, där förhål-

landena sådant föranleda, bevilja högre avlöning. Det torde också vara allmänt känt, att särskilt de större städerna, men även en del andra skoldistrikt lämna sina folkskollärare löner, som överstiga de fastställda minimilönerna.

För den ovan angivna avlöningen är lärare skyldig att årligen tjänstgöra åtta månader, beräknade utgöra 34 $\frac{1}{2}$ veckor. Pågår undervisningen vid skolan mera än åtta månader om året, skall läraren för övertidsläsningen erhålla särskild gottgörelse.

För lärarpersonalen vid sådana högre folkskolor, vilka hava en mera allmän läggning av sin praktiska undervisning, bestämdes 1918 i huvudsak följande avlöningsförmåner:

rektor ett särskilt arvode av 300 kronor vid tvåklassig, 600 kronor vid treklassig och 800 kronor vid fyrtklassig högre folkskola;

ordinarie manlig ämneslärare, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 500 kronor, 2,800 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

ordinarie kvinnlig ämneslärare, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 350 kronor, 2,400 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

extra ordinarie eller vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring arvode av 2,500 kronor, extra ordinarie eller vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring arvode av 2,300 kronor.

För lärare vid de s. k. yrkesbestämda högre folkskolorna utgår avlöningen med något högre belopp än åt lärare vid de allmänna högre folkskolorna. Så t. ex. har en ordinarie manlig ämneslärare vid de förra 300 kronor mera i grundlön än motsvarande lärare vid de senare.

Närmare bestämmelser angående sagda avlöningsförmåner och deras åtnjutande finnas i kungörelsen den 16 september 1918 angående avlöning åt lärare vid högre folkskola samt statsbidrag till sådan skola.

Dyrtids-
tillägg.

Alltsedan nu gällande kungörelser rörande avlöning åt lärare vid folk- och småskolor samt vid högre folkskolor den 1 januari 1919 trätt i tillämpning, hava jämväl dyrtidstillägg utgått till befattningshavarna i fråga. Nu gällande grunder för beräkning härav äro meddelade i en kungörelse av den 22 juni 1923.

Enligt densamma skall dyrtidstillägg i allmänhet utgå till lärare vid folk- och småskolor å ett belopp, motsvarande till avlöning åt lärare av ifrågasvarande slag stadgade bidrag av statsmedel, samt till lärare vid högre folkskolor å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till avlöning åt lärare av ifrågasvarande slag stadgade statsbidraget med inräknande av ålderstillägg, där sådant förekommer. Storleken av det belopp, varmed dyrtidstillägget skall utgå, skall som regel beräknas efter ett procenttal, motsvarande hälften av det utav Kungl. Maj:t för beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst

fastställda talet för levnadskostnadsökningen, och i förekommande fall av-
jämnat till närmast lägre hela tal. För innevarande kvartal utgår dyrtids-
tillägget med 35 procent av dyrtidstilläggsunderlaget.

Sedan jag nu redogjort för de grunder, enligt vilka här ifrågavarande
lärare för närvarande åtnjuta avlöning, lämnar jag i nedanstående tabell
en översikt över den nu utgående kontanta avlöningen. Som förut är nämnt
äro lärarna vid folk- och småskolor samt ordinarie lärare vid högre folkskola
dessutom tillerkända fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning.

*Lärares vid folk- och småskolor samt allmänna högre folkskolor avlönings-
förmåner*
(utom bostad och bränsle eller ersättning därför).

Befattningshavare	Avlöning enligt K. K. 18/9 1918	Dyrtidstill- läggsun- derlag	Dyrtids- tillägg 35 %	Summa avlöning
<i>Vid folk- och småskolor.</i>				
Ordinarie manlig folkskollärare:				
Begynnelselön	2,100: —	1,910: —	668: 50	2,768: 50
Slutlön	3,000: —	2,810: —	983: 50	3,983: 50
Ordinarie kvinnlig folkskollärare:				
Begynnelselön	1,900: —	1,710: —	598: 50	2,498: 50
Slutlön	2,500: —	2,310: —	808: 50	3,308: 50
Ordinarie lärare vid småskola:				
Begynnelselön	1,200: —	1,080: —	378: —	1,578: —
Slutlön	1,650: —	1,530: —	535: 50	2,185: 50
E. o. och vik. manlig folkskollärare	1,700: —	1,550: —	542: 50	2,242: 50
» » » kvinnlig »	1,500: —	1,350: —	472: 50	1,972: 50
» » » lärare vid småskola	1,000: —	900: —	315: —	1,315: —
<i>Vid allmänna högre folkskolor.</i>				
Ordinarie manlig amneslärare:				
Begynnelselön	2,800: —	2,560: —	896: —	3,696: —
Slutlön	4,000: —	3,760: —	1,316: —	5,316: —
Ordinarie kvinnlig amneslärare:				
Begynnelselön	2,400: —	2,160: —	756: —	3,156: —
Slutlön	3,300: —	3,060: —	1,071: —	4,371: —
E. o. och vik. manlig amneslärare	2,500: —	2,250: —	787: 50	3,287: 50
» » » kvinnlig »	2,300: —	2,070: —	724: 50	3,024: 50
Timlärare	75: —	67: 50	23: 63	98: 63
	å 95: —	å 85: 50	å 29: 63	å 124: 50

Ann. Icke-ordinarie lärare vid högre folkskola har ej bostadsförmån.

Den av 1918 års lagtima riksdag beslutade löneregleringen, vilken trädde
i kraft från och med år 1919, befanns emellertid mycket snart kräva revi-
sion med hänsyn därtill, att ett helt nytt lönesystem införts vid kommunika-

Lärlöne-
kommittén.

tionsverken och att utredning verkställdes om nämnda lönesystems införande även inom andra grenar av den civila statsförvaltningen. I samband med denna utredning upptogs frågan, huruvida ej en ny definitiv löner reglering med utgångspunkt från det för kommunikationsverken fastställda avlöningsreglementet med däri upptagna lönebelopp borde komma till stånd även för lärarpersonalerna vid olika läroanstalter. Från olika lärarkorporationer hade också till Kungl. Maj:t inkommit framställningar med önskemål i antydda riktning.

Genom beslut den 3 december 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté, den s. k. lärarlönekommittén, att i anslutning till vad föredragande departementschefen anfört till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden samma dag verkställa utredning och avgiva förslag rörande ny definitiv löner reglering för bland annat lärarpersonalerna vid folk- och småskolor, kommunala mellanskolor, högre folkskolor och de s. k. landstingsseminarierna. Utredning och förslag i frågan avgavs av nämnda kommitté den 15 augusti 1923.

Enligt förenämnda förslag skulle manlig ordinarie lärare vid folkskola hänföras till lönegraden A 8 i det av kommittén framlagda förslaget till löneplan, avseende manliga befattningshavare. Denna lönegrad motsvarar B 15, d. v. s. 15:e lönegraden i avdelning B av den löneplan, som jämlikt kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 270) gäller för befattningshavare vid de nyreglerade verken. Kvinnlig ordinarie lärare vid folkskola skulle hänföras till B 9 och ordinarie lärare vid småskola till B 4 a i kommitténs löneplan för kvinnliga befattningshavare, vilka lönegrader närmast motsvara B 13, respektive B 4 i de nyreglerade verkens lönesystem.

Beträffande ordinarie lärare vid allmän högre folkskola föreslog lärarlönekommittén, att manlig lärare skulle hänföras till lönegraden A 10 och kvinnlig till B 10, motsvarande för manlig lärare B 17 och för kvinnlig närmast B 14 i de reglerade verkens lönesystem. Lärarna vid de yrkesbestämda högre folkskolorna skulle placeras i närmast högre lönegrader.

Enligt kommitténs mening borde å de sålunda föreslagna lönerna beräknas utgå dyrtidstillägg efter samma grunder som åt befattningshavare vid de reglerade verken.

För samtliga här omförmälda kommunalt anställda lärare skulle komma fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning.

Vid kommitténs utlåtande voro fogade flera särskilda yttranden. I detta sammanhang anser jag mig böra omnämna endast ett par av dessa. Ledamoten av kommittén, herr N. Helger ansåg, att lärarna vid högre folkskolor borde placeras en lönegrad högre och lärare vid småskola två lönegrader högre än vad kommittén föreslagit.

Ledamoten av kommittén, herr F. Kaijser anförde bland annat, att enligt hans förmenande borde manlig folkskollärare placeras i lönegruppen A 6 a, kvinnlig sådan i B 6 a, småskollärlärarinna i B 2 och lärare vid allmän

högra folkskola i A 8 för manlig och B 8 för kvinnlig lärare, allt enligt de av kommittén föreslagna löneplanerna. Denna placering skulle enligt lönesystemet för de reglerade verken motsvara för manlig folkskollärare B 12, för kvinnlig ungefär B 9, för småskollärlärlarinna ungefär B 3, för manlig lärare vid allmän högre folkskola B 15 och för kvinnlig sådan lärare ungefär B 12. Härtill skulle liksom nu komma fri bostad och fri vedbrand eller ersättning därför.

Att det av lärarlönekommittén framlagda förslaget, över vilket olika myndigheter m. fl. avgivit infortrade yttranden, ännu icke givit anledning till någon framställning till riksdagen beträffande lönereglering för de i förslaget angivna lärarkårerna, torde i huvudsak hava berott på det statsfinanssiella läget. För vissa av de lärarkårer, vilkas avlöningsförmåner voro föremål för lärarlönekommitténs utredning och förslag, har riksdagen däremot vid olika tillfällen beviljat tillfällig löneförbättring. Sålunda hava befattningshavare vid rikets allmänna läroverk, högre lärarinneseminarier, statens folkskoleseminarier, statens småskoleseminarier, blindundervisningsanstalterna och de tekniska läroverken, statens folkskolinspektörer, befattningshavare vid sjökrigsskolan, skeppsgosseskolorna i Karlskrona och Marstrand, veterinärrättningen i Skara och navigationsskolorna ävensom lärarpersonalerna vid kommunala mellanskolor och de s. k. landstingsseminarierna fått sig dylik tillfällig löneförbättring tillerkänd. Lärarpersonalerna vid folkskolorna och vid de högre folkskolorna hava däremot, oavsett dyrtidstillägg efter i huvudsak samma grunder som statens befattningshavare, icke kommit i åtnjutande av någon förhöjning i de lönesatser, som fastställdes av 1918 års riksdag.

I detta samband anser jag mig också böra erinra om att Kungl. Maj:ten enligt beslut den 29 juni 1928 uppdragit åt en kommitté, 1928 års lönekommitté, att enligt angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag i avseende å dyrtidstilläggens inarbetande i de fasta löne- och pensionsbeloppen, beträffande vissa ännu återstående löneregleringsfrågor samt angående revision av gällande avlöningsförfattningar. Denna kommitté har också lärarpersonalernas lönefråga under behandling.

Som jag nyss nämnt, har ett flertal lärarkårer under de senare åren tillerkänts tillfällig löneförbättring, under det att sådan löneförbättring icke kommit lärarna vid folk- och småskolor och vid högre folkskolor till del. Flera framställningar i sådan riktning hava dock blivit gjorda.

Sålunda hemställde skolöverstyrelsen i skrivelse den 30 september 1920 angående anslag å tilläggsstat för år 1921 till folkundervisningen m. m., att i samband med prövningen av frågan om tillfällig löneförbättring för samtliga de grupper av befattningshavare, som kunna komma i fråga till erhållande av dylik avlöningsförmån under år 1921, även lärare vid folk- och småskolor måtte komma i åtanke, och att de tillfälliga löneförbättrings-

Ifrågasatta
åtgärder för
beredande av
tillfällig löne-
förbättring.

beloppen för dessa lärare måtte bestämmas i relation till den reglerade lönen efter samma grunder, som kunde bli bestämda för övriga befattningshavare, samt att Kungl. Maj:t måtte för 1921 års riksdag framlägga förslag om tillfällig löneförbättring till lärare vid högre folkskolor med motsvarande belopp som för lärare vid kommunala mellanskolor.

I skrivelse den 31 augusti 1921 angående anslag å tilläggsstat för år 1922 till folkundervisningen m. m. hemställde överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd utredning framlägga förslag om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor att utgå enligt de grunder, som i sådant hänseende kunde vara bestämda åt befattningshavare i statens tjänst.

Vidare hemställde överstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1922, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd utredning för 1923 års riksdag framlägga förslag om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och högre folkskolor samt på extra stat för budgetåret 1923/1924 äska härför erforderligt anslag.

Liknande framställningar gjordes av överstyrelsen i skrivelser den 31 augusti 1923 och den 30 augusti 1924.

I skrivelse den 31 augusti 1925 angående anslag till folkundervisningen för budgetåret 1926/1927 hemställde vidare överstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte för 1926 års riksdag framlägga förslag om ny löneroglering för folkskolans och högre folkskolans lärare eller, om så icke kunde ske, förslag om tillfällig löneförbättring åt dessa lärare samt äska härför för budgetåret 1926/1927 erforderligt anslag.

I skrivelser till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1926 och samma dag år 1927 gjorde överstyrelsen liknande framställningar.

Slutligen hemställde överstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1928, att Kungl. Maj:t måtte i avbidan på att den kommitté, som tillsatts för att utreda frågan om ny löneroglering för bland andra folkskolans lärarpersonal, bleve färdig med sitt förslag, för riksdagen framlägga förslag om tillfällig löneförbättring åt folkskolans och högre folkskolans lärare samt äska härför för budgetåret 1929/1930 erforderliga anslag.

Härjämte hava från åtskilliga korporationer och sammanslutningar bland lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor till Kungl. Maj:t inkommit framställningar av innebörd, att åtgärder snarast måtte vidtagas till förbättrande av nu ifrågavarande befattningshavares löner.

I detta sammanhang anser jag mig också böra erinra om, att vid föredragning den 11 mars 1921 av frågan angående tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal inom den civila statsförvaltningen (proposition nr 236) dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet förklarade, att beviljande av tillfällig löneförbättring åt befattningshavare i allmänhet vid läroanstalter av kommunal natur skulle kunna visa sig hinderligt vid fattande av definitiv ståndpunkt till de frågor, den då arbetande lärarnas lönekom-

mitté fått sig förelagda till lösning. Vidare anförde dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i anledning härav bland annat följande:

»Beträffande lärarna vid förut omförmälda slag av kommunala läroanstalter med statsunderstöd, i främsta rummet folk- och småskolor, kan jag ej annat än finna de framkomna farhågorna för ett dylikt föregripande ej fullt motiverade. Det synes mig nämligen icke hava varit omöjligt att tillmäta löneförbättring åt nu ifrågavarande befattningshavare med sådana belopp, att faran för ett dylikt föregripande helt avlägsnats.»

På grund härav ansåg sistnämnde departementschef, att förslag bort föreläggas riksdagen om tillfällig löneförbättring åt samtliga kommunalt anställda lärare.

Vid anmälan den 3 mars 1922 av frågan om tillfällig löneförbättring under år 1922 och första halvåret 1923 för viss personal inom den civila statsförvaltningen (proposition nr 126) förklarade sig dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet — med hänsyn till de dåvarande statsökonomiska förhållandena — icke kunna tillstyrka tillfällig löneförbättring åt nu ifrågavarande lärargrupper. I anledning härav anförde vid detta tillfälle statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, att han ansåge det vara i hög grad önskvärt, att förslag om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt vid högre folkskolor förelades riksdagen, men att vad chefen för finansdepartementet anført rörande de ekonomiska möjligheterna av ett dylikt förslags realiserande föranlett honom att för det dåvarande icke påkalla avlåtande till riksdagen av någon framställning med angiven innebörd.

Ett anförande av enahanda innehåll hade chefen för ecklesiastikdepartementet till 1923 års statsrådsprotokoll (proposition nr 67).

Vid anmälan den 17 februari 1928 av frågan om tillfällig löneförbättring under budgetåret 1928/1929 för viss personal inom den civila statsförvaltningen erinrade (proposition nr 91) statsrådet och chefen för finansdepartementet om de framställningar, som gjorts i syfte att, därest förslag till löne-regleringar för lärarpersonalen vid folk- och småskolor, högre folkskolor och folkhögskolor icke komme att föreläggas 1928 års riksdag, nämnda lärarpersonal måtte från och med budgetåret 1928/1929 tillerkännas tillfällig löneförbättring; och förklarade sig nämnde departementschef icke då kunna förorda förslag i ämnet till riksdagen. Vid samma tillfälle anförde statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet bland annat följande:

På grund av de synnerligen betydande kostnader, som en definitiv löne-reglering för omförmälda befattningshavare i huvudsaklig enlighet med ett sedan flera år tillbaka föreliggande förslag skulle medföra, har det visserligen icke varit möjligt för mig att nu förorda avlåtande av framställning i ämnet till riksdagen. Men det synes mig å andra sidan vara uppenbart, att, ju längre en definitiv löne-reglering undanskjutes, desto mera berättigat framstår kravet på utverkande av tillfällig löneförbättring för lärarpersonalen.

Då förhållandena synas mig hava kunnat möjliggöra beredande åtminstone i någon mån av en dylik kompensation för den uteblivna löneregleringen, har jag ansett, att proposition om tillfällig löneförbättring med lämpligt avvägda belopp till lärarpersonalen vid ifrågavarande skolor bort avlätas till 1928 års riksdag.

Motioner om tillfällig löneförbättring.

I två vid 1925 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 261 och II: 396) anfördes, att, då det berättigade i kravet på en lönereglering för bland andra folk- och småskolor samt högre folkskolans lärare måste anses ådagalagt, det måste förefalla skäligt och rimligt, att förenämnda lärare icke längre skulle gå miste om den tillfälliga löneförbättring, som redan en följd av år utgått till andra motsvarande lärarkårer.

Motionärerna hemställde, att riksdagen måtte medgiva, att tillfällig löneförbättring måtte för tiden 1 juli 1925—30 juni 1926 utgå till lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor med följande belopp: till ordinarie manlig folkskollärare 500 kronor, till ordinarie kvinnlig folkskollärare 425 kronor, till ordinarie lärare vid småskola 300 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig folkskollärare 375 kronor, till extra ordinarie och vikarierande kvinnlig folkskollärare 325 kronor, till extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola 225 kronor, till ordinarie manlig ämneslärare vid högre folkskola 600 kronor, till ordinarie kvinnlig ämneslärare vid högre folkskola 500 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring vid högre folkskola 500 kronor, till extra ordinarie och vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring vid högre folkskola 450 kronor och för timplärare vid högre folkskola 15 procent av nu utgående avlöning med ett maximum av 470 kronor för manlig och 420 kronor för kvinnlig lärare.

I utlåtande nr 116 över sagda motioner anförde statsutskottet vid 1925 års riksdag, att utskottet visserligen behjärtade de synpunkter, som av motionärerna anförts.

Då emellertid förslag i ämnet från Kungl. Maj:ts sida icke framlagts, hade utskottet icke ansett sig kunna på grundval av enskilda motioner tillstyrka åtgärder, vilka med hänsyn till sina statsfinansiella konsekvenser ägde en sådan räckvidd som de nu motionsvis ifrågasatta. Dessutom erinrades därom, att det föreläge ett av en särskild kommitté utarbetat förslag, över vilket yttranden avgivits av vederbörande myndigheter, vilket förslag åsyftade genomförandet av ny definitiv lönereglering för samtliga kommunalt anställda lärare, och Kungl. Maj:t torde, när den statsekonomiska situationen och förhållandena i övrigt det medgäve, icke underlåta att för riksdagen framlägga ett förslag i ämnet, som kunde anses vara av omständigheterna påkallat.

Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte vinna riksdagens bifall, och utföll riksdagens beslut i enlighet härmed.

I två vid 1926 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 109 och II: 215) framlades förslag av enahanda innebörd som vid 1925 års riksdag.

I utlåtande nr 155 över dessa motioner anförde statsutskottet bland annat följande:

»Utskottet vill erinra därom, att år 1925 förelägo till utskottets behandling motioner av enahanda innebörd som de nu förevarande och att utskottet då förklarade sig behjorta de synpunkter, som av motionärerna anförts. I anslutning till detta uttalande vill utskottet framhålla, att utskottet alltjämt beaktar det nu framkomna kravet. Avlöningsförmånerna för lärarpersonalen vid folk- och småskolor, sådana desamma enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut nu utgå, anser utskottet för knappt tillmätta i förhållande till vad som tillerkänts statstjänare i motsvarande ställning och med i stort sett motsvarande utbildning. Särskilt kännbara måste enligt utskottets mening förhållandena vara för de lärare, som vunnit sin utbildning under de senare årens abnormt stegrade prisförhållanden och därunder kommit att ådraga sig en i förhållande till framtidsutsikterna på lärarbanan oproportionerligt stor skuldbörda. Utskottet har därför ej kunnat undgå finna, hurusom kravet på en snar löneförbättring framstår såsom befogat, och enligt utskottets mening bör detta krav tillgodoses förmedelst en definitiv lönereglering för nu ifrågavarande lärarkårer.

Det må vidare erinras därom, att sedan ett par år tillbaka ett kommittéförslag i ämnet föreligger, över vilket yttranden avgivits av vederbörande myndigheter. Då emellertid nämnda förslag giver lärarna en löneplacering, som synes utskottet för hög, bör detsamma undergå en ytterligare överarbetning, eventuellt med aktgivande på möjligheten att i de föreslagna lönerna inarbeta de dyrtidstillägg, som äro avsedda att alltjämt utgå å dessa löner. I samband härmed torde dessutom vissa med löneregleringen sammanhängande frågor böra tagas under förnyad utredning, t. ex. angående lärarnas tjänstgöringstid, angående gift lärarinnas naturaförmåner, angående lärares skyldighet att undervisa i fortsättningsskola m. m. Enligt utskottets förmenande torde med hänsyn till det utredningsmaterial, som i den förevarande lönefrågan allaredan föreligger, den erforderliga ytterligare utredningen för framläggande av förslag om en definitiv lönereglering icke behöva taga synnerligen lång tid i anspråk. Skulle emellertid hinder möta för framläggande av ett definitivt löneregleringsförslag inom de närmaste två åren, håller utskottet före, att det bör tagas under övervägande, huruvida icke åtgärder böra vidtagas för beredande av en i avvaktan å den definitiva löneregleringen utgående tillfällig löneförbättring åt ifrågavarande lärare.»

Utskottet hemställde, att riksdagen, i anledning av de i ämnet väckta motionerna, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande, *dels* huruvida ett förslag till definitiv lönereglering för lärare vid folk- och småskolor skulle kunna under de närmaste åren framläggas för riksdagen, *dels ock* huruvida, därest ett sådant förslag icke inom denna tid kunde framläggas, en tillfällig löneförbättring skulle kunna beredas nämnda lärare.

I en vid utskottets utlåtande fogad reservation yrkades, att riksdagen i anledning av samma motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att, för den händelse förslag om definitiv lönereglering för ifrågavarande lärargrupper icke kunde föreläggas nästkommande års riksdag, Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag om beredande av tillfällig löneförbättring åt nämnda befattningshavare.

På grund av att kamrarna fattade olika beslut i frågan, förföll densamma vid 1926 års riksdag.

I två vid 1927 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 92 och II: 206) framlades ånyo förslag av enahanda innebörd som vid 1925 och 1926 års riksdagar, varjämte hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära framläggande för 1928 års riksdag av förslag om definitiv lönerreglering för i motionerna berörda lärargrupper.

Över dessa motioner avgav statsutskottet vid 1927 års riksdag utlåtande, nr 127, i vilket utskottet till en början erinrade om frågans behandling vid 1926 års riksdag samt därefter yttrade:

Sedan utlåtande avgavs av 1926 års riksdags statsutskott, hava enligt utskottets mening inga omständigheter tillkommit, som kunna föranleda utskottet att frångå vad då uttalades beträffande såväl kravet på en snar lönerreglering för dessa lärare som i fråga om, såsom ett provisorium, tillfällig löneförbättring för samma lärare. Fastmer synes det utskottet, att det av nu ifrågavarande lärare, vilka — under det att den ena gruppen av statstjänstemän efter den andra under tiden efter år 1918 kommit i åtnjutande av definitiv lönerreglering — alltjämt bibehållits vid den nämnda år för dem genomförda lönerregleringen, för varje år med allt starkare skäl kunna göras gällande berättigade krav på att de i likhet med flertalet befattningshavare i statens tjänst skola komma i åtnjutande av definitiv lönerreglering. Motionärernas krav på tillfällig löneförbättring för budgetåret 1927/1928 torde emellertid icke nu vara finansiellt genomförbart.

Enligt den mening, som kommit till uttryck i ovanberörda uttalande av 1926 års statsutskott, synes hinder icke böra möta för framläggande inom den närmaste tiden av ett definitivt lönerregleringsförslag för här ifrågavarande lärarpersonal. Utan att nu taga ställning till de spörsmål, som 1926 års statsutskott i sitt ovannämnda yttrande berörde beträffande omfattningen av en blivande definitiv lönerreglering ävensom övriga därmed sammanhängande frågor, får utskottet, i förvissning om att vid utarbetande av förslag i ärendet grundlig uppmärksamhet kommer att ägnas åt alla på lönerregleringsfrågan inverkan förhållanden, uttala sin förväntan, att intet underlåtes för att om möjligt denna fråga må vinna sin lösning vid 1928 års riksdag. Skulle dylikt förslag icke kunna vid sagda tidpunkt framläggas, torde, enligt merberörda uttalande, frågan om beredande av tillfällig löneförbättring åt nämnda lärare böra tagas under övervägande.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde statsutskottet, att riksdagen måtte i anledning av motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida förslag till definitiv lönerreglering för lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor måtte kunna framläggas för 1928 års riksdag.

I en vid utskottets utlåtande fogad reservation yrkades emellertid, att ifrågavarande motioner ej måtte av riksdagen bifallas och anfördes i reservationen till stöd härför:

Med motionärernas framställning avses dels att bereda här ifrågavarande lärarpersonal tillfällig löneförbättring för tiden 1 juli 1927—30 juni 1928,

enligt i motionerna angivna grunder, dels ock att framställning måtte göras hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte för 1928 års riksdag framlägga förslag till definitiv löneroglering för i motionen berörda lärargrupper.

Frågan om beredande av tillfällig löneförbättring åt här ifrågavarande lärarpersonal har under de senare åren vid upprepade tillfällen varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, men framställningarna härom hava, närmast på grund av de betydande statsfinansiella konsekvenser, ett medgivande av ifrågavarande löneförmåner skulle medföra, icke kunnat bifallas.

Utskottet, som visserligen alltjämt behjärtar de synpunkter, som av motionärerna andragits, har med hänsyn till frågans ekonomiska räckvidd och i betraktande jämväl av att Kungl. Maj:t icke ansett sig kunna för innevarande riksdag framlägga förslag i ämnet, funnit sig icke kunna förorda bifall till förevarande förslag om beredande av tillfällig löneförbättring åt nämnda lärarpersonal.

Vad beträffar motionärernas framställning om definitiv löneroglering för i motionerna berörda lärargrupper, vill utskottet erinra om att hos Kungl. Maj:t föreligger ett av en särskild kommitté utarbetat förslag, vilket innebär genomförande av ny definitiv löneroglering för samtliga kommunalt anställda lärare. Då Kungl. Maj:t icke lär underlåta att, när den statsfinansiella situationen och omständigheterna i övrigt det medgiva, för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, som Kungl. Maj:t finner påkallat, kan utskottet ej heller tillstyrka motionerna i denna del.

Båda kamrarna biföllo det reservationsvis gjorda yrkandet, vadan riksdagen alltså avslag motionerna.

I två vid 1928 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 30 och II: 56) framlades slutligen förslag av enahanda innebörd som vid 1925, 1926 och 1927 års riksdagar.

I skrivelse den 1 juni 1928, nr 290, i anledning av väckta motioner om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor erinrade riksdagen till en början om ärendets behandling vid 1925, 1926 och 1927 års riksdagar samt anförde härefter följande:

Såsom av ovanstående redogörelse framgår, har riksdagens statsutskott vid flera tillfällen uttalat sitt behjärtande av den angelägenhet, som i motionerna beröres. De statsfinansiella förhållandena och frånvaron av initiativ från Kungl. Maj:ts sida i ämnet hava emellertid hittills föranlett, att något positivt beslut i frågan ej kunnat komma till stånd. Jämväl nu lär ställningen få anses sådan, att ett bifall till motionärernas hemställan ej kan ifrågakomma.

Riksdagen håller emellertid före, att det ur alla synpunkter vore önskvärt, att frågan om en reglering av ifrågavarande lärargrupperns löner snarast bleve definitivt löst.

Under framhållande att det främst borde ankomma på Kungl. Maj:t att närmare överväga grunderna för en blivande löneroglering hemställde riksdagen sålunda, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida förslag till förbättrade löneförhållanden för lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor kunde snarast framläggas för riksdagen.

I detta sammanhang vill jag vidare omnämna, att framställningar om framläggande av förslag till 1929 års riksdag om tillfällig löneförbättring för folkskolans och högre folkskolans lärarkårer till Kungl. Maj:t ingivits dels av folkskollärarkårens representantskap för lönefrågor, dels ock av styrelsen för högre folkskolornas lärarförening.

Departementschefen.

Sedan jag i det föregående redogjort för vad som i huvudsak förekommit beträffande folkskollärarpersonalens lönefråga, alltsedan sagda personal fick sin senaste lönereglering vid 1918 års lagtima riksdag, skall jag nu övergå till att angiva min egen ståndpunkt i föreliggande fråga.

Även om man ej bör alldeles bortse från att här ifrågavarande lärare genom förmånen av fri bostad med bränsle eller ersättning därför enligt ortens pris i ett avseende fått full ersättning för den allmänna prisstegringen sedan år 1914 samt att en del av dessa lärare, särskilt i städer och stadsliknande samhällen, genom vederbörande kommuns ingripande erhålla en avlöning, som i vissa fall ej oväsentligt överstiger den fastställda minimilönen, torde det dock ej kunna bestridas, att de lagstadgade avlöningsförmånerna till lärare vid folk- och småskolor äro för knappt tillmätta i förhållande till vad som tillerkänts statstjänare i motsvarande ställning och med i stort sett motsvarande utbildning. Jag anser mig därför också i huvudsak kunna instämma i vad statsutskottet vid 1926 års riksdag i sådant avseende anfört. Av den föregående redogörelsen för här berörda lönefrågas behandling framgår, att det i främsta rummet varit hänsyn till det statsfinansiella läget, som lagt hinder i vägen för en vare sig definitiv eller provisorisk lösning av denna fråga. Riksdagens statsutskott har upprepade gånger framhållit önskvärdheten av lönefrågans snara lösning, och 1928 års riksdag har i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida förslag till förbättrade löneförhållanden för lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor kunde snarast framläggas för riksdagen.

Då nu, såsom i det föregående omnämnts, förslag om definitiv lönereglering för lärarpersonalen vid olika läroanstalter icke kunnat föreläggas innevarande års riksdag och det är ovisst, när ett förslag i denna riktning kan hinna framläggas, har jag ansett det vara angeläget att tillse, huruvida icke åtgärder böra vidtagas för att, i avvaktan på den definitiva löneregleringen, bereda lärarna en förbättring i deras ekonomiska ställning. Jag har därvid funnit starka skäl tala för att ifrågavarande lärare redan nu må komma i åtnjutande av en *provisorisk avlöningsförbättring* att utgå helt av statsanslag.

Den provisoriska avlöningsförbättringens storlek.

Vad beträffar frågan om storleken av den provisoriska avlöningsförbättringen, har jag givetvis att, förutom hänsynen till att en kommande lönereglering ej föregripes, taga i betraktande, i vilken utsträckning den

statsfinansiella ställningen kan medgiva en dylik förbättring. Med hänsyn till omfattningen av de kårer, om vilka här är fråga, måste givetvis statens utgifter bliva betydande, men å andra sidan måste tillses, att avlösningsförbättringen ej bliver allt för ringa tillmätt, utan ägnad att i någon mån tillgodose sitt syftemål.

För frågans bedömande har jag låtit inom ecklesiastikdepartementet utarbета ett preliminärt förslag till provisorisk avlösningsförbättring. Enligt detta förslag skulle ingen differentiering för olika ortsgupper förekomma utan provisorisk avlösningsförbättring skulle utgå med lika belopp för alla befattningshavare inom samma lärargrupp. Förslaget i fråga upptog

för lärare vid folk- och småskolor följande belopp	
ordin. manlig folkskollärare	kronor 288: —
» kvinnlig »	» 240: —
» lärare vid småskola och därmed likställd	» 168: —
e. o. och vik. manlig folkskollärare	» 204: —
» » kvinnlig »	» 180: —
» » » lärare vid småskola och därmed likställd	» 120: —
samt för lärare vid högre folkskolor följande belopp	
ordin. manlig ämneslärare	» 360: —
» kvinnlig »	» 300: —
e. o. och vik. manlig ämneslärare	» 300: —
» » » kvinnlig »	» 275: —

Över nämnda preliminära förslag har yttrande inhämtats från 1928 års lönekommitté. Kommittén, som därvid samtidigt uttalat sig i fråga om ett samtidigt kommittén förelagt preliminärt förslag rörande provisorisk avlösningsförbättring för vissa statsanställda lärare — i vilken fråga jag anhåller att senare denna dag få framlägga ett förslag avsett att föreläggas riksdagen — har i utlåtande den 8 februari 1929 anfört i vad nu är fråga följande:

Vid behandling av förevarande ärende har kommittén utgått ifrån att syftet med den föreliggande remissen varit icke att inhämta kommitténs mening om lämpligheten över huvud taget av att nu företaga en provisorisk reglering av avlöningarna för olika kategorier av lärare, utan endast att från kommittén erhålla ett yttrande därom, huruvida en provisorisk avlösningsförbättring av den storlek och den anordning i övrigt, som de remitterade förslagen innehålla, kan antagas komma att i ena eller andra avseendet föregripa en definitiv löne reglering för här ifrågavarande befattningshavaregrupper.

I sådant hänseende vill kommittén framhålla, att behandlingen av frågan om löne reglering för olika grupper av lärare, vilken fråga överlämnats till en särskild sektion av kommittén, ännu icke fortskridit så långt, att kommittén kan uttala sig vare sig om det lönesystem, som slutligen kan komma att av kommittén förordas, eller om de löneplaceringar, vilka kunna framgå såsom ett resultat av kommitténs arbete. Vid besvarandet av remisserna har kommittén därför måst utgå från en undersökning, huruvida de för olika grupper av befattningshavare i de remitterade förslagen ifrågasatta lönetilläggen äro av beskaffenhet att uppbringa lönerna till högre belopp,

än som skulle utgå enligt den lägsta placering i lönehänseende, varom kommitténs förenämnda sektion kan komma att framlägga förslag.

Den ifrågasatta provisoriska avlösningsförbättringen åt kommunalt anställda lärare torde visserligen icke komma att på det sätt, som berörts i fråga om de statsanställda lärarna, föregripa en definitiv löne reglering, även om för de manliga folkskolläraernas del någon tvekan härutinnan skulle kunna råda för billigaste ort, med hänsyn till förekommande naturaförmåner och dessas behandling vid en blivande löne reglering. Det förtjänar därför i detta sammanhang framhållas, att en provisorisk avlösningsförbättring av föreslagen storlek för dessa lärare, lika för alla orter, kan tänkas medföra, att på de billigaste orterna i någon löneklass ytterligare löneförbättring uteblir vid en blivande definitiv löne reglering.

Vid kommitténs utlåtande voro fogade två särskilda yttranden. Ledamöterna av kommittén, herrar O. Carlström och L. Tjällgren hava anfört följande:

Det torde ej gärna kunna undvikas, att en tillfällig löneförbättring av i promemoriorna skisserad natur i viss mån kan komma att föregripa prövningen av de lönebelopp, som kommittén har att föreslå för den definitiva löne regleringens genomförande för här ifrågavarande befattningshavare. Kommitténs yttrande ger ju också i någon mån belägg för detta. Om vi emellertid, i vad det gäller de kommunalanställda läraregrupperna — om än med tvekan — kunna instämma i kommitténs uttalande, måste vi däremot i fråga om de statsanställda befattningshavarna avstå ifrån att yttra oss om förslaget, i det hänseende kommitténs majoritet gjort. För dessa grupper föreligga nämligen enligt vår mening inga sådana ekonomiska omständigheter, att en ytterligare tillfällig löneförbättring är påkallad under den tid, lönekommitténs arbete med definitiv löne reglering för dem pågår.

Vidare har ledamoten av kommittén herr N. A. Nilsson, efter en kritik rörande ifrågasatt provisorisk avlösningsförbättring för lektorer och adjunkter, anfört följande:

Mitt omdöme om den för lektorer och adjunkter avsedda löneförbättringen, att den anteciperar den nära föregående definitiva regleringen, torde drabba jämväl den provisoriska avlösningsförbättring, som avsetts för folkskollärarna, om än ur andra synpunkter. Inom den senaste lärarelöne regleringskommittén har reservationsvis framkommit ett yrkande, att folkskollärarna måtte, vad den kontanta delen av deras avlöning beträffar, placeras i 12:e lönegraden. Genom den föreslagna provisoriska avlösningsförbättringen omöjliggöres en sådan placering. Vidare bör det observeras, att genom provisoriet skulle avståndet mellan folkskollärarens lön och folkskollärarinnans ytterligare ökas. För de direkt statsanställda nyreglerade befattningshavarnas del hava statsmakterna faktiskt accepterat principen lika lön för man och kvinna i samma befattning. Då det är staten, som bestämmer även de kommunalanställda lärarnas löner och bekostar dem till nio tiondelar, torde det vara angeläget att hålla möjligheten för en tillämpning av likalönsprincipen öppen även här och att icke genom otjänligt provisorium försvåra eller resa hinder — och dubbla hinder — i vägen för en löne reglering i överensstämmelse med statens egna grundsatser, och detta torde vara så mycket angelägnare, som särskilt med hänsyn till arbetsprestationen det näppeligen gives något offentligt tjänsteområde, där principen om lika lön för manlig och

kvinnlig befattningshavare är så berättigad som just på skolundervisningens och uppfostrans.

Vidare har skolöverstyrelsen den 20 februari 1929 yttrat sig i den föreliggande frågan och därvid anfört:

Under en följd av år har överstyrelsen i framställningar och utlåtanden framhållit angelägenheten av att en löneroglering snarast måtte komma till stånd för lärarpersonalen vid under överstyrelsens inseeende stående statliga och kommunala läroanstalter. Såsom motiv härför har kunnat anföras icke blott det starka behov av en löneförbättring, som på grund av levnadskostnadernas stegring och den väntade lönerogleringens ständiga undanskjutande, kommit att förefinnas hos de grupper av befattningshavare i det allmännas tjänst, som det här gäller, utan även billigheten av och rättvisan uti att jämväl lärarna finge sina löner reglerade i huvudsaklig enlighet med de principer, som lagts till grund för redan genomförda lönerogleringar för det stora flertalet ämbets- och tjänstemannakärer på statsförvaltningens skilda områden. Djupare sett torde beviljandet av erforderlig löneförbättring för lärarna kunna sägas vara en verklig livsfråga för läroanstalterna och framgången av deras verksamhet.

Emellertid hava överstyrelsens ovan berörda framställningar angående lärarnas lönefråga även innefattat alternativa yrkanden, att Kungl. Maj:t täcktes, så länge av någon anledning frågan om en mera definitiv löneroglering icke kunde bringas till lösning, hos riksdagen söka utverka en mera tillfällig avlöningsförbättring till sådan omfattning, som kunde motsvara skäligen krav i fråga om tillgodoseende av syftet med ett dylikt provisorium. Det är därför med tillfredsställelse överstyrelsen funnit, att Kungl. Maj:t med behjärtande av det förefintliga behovet och det rättmätiga i de från såväl överstyrelsen som åtskilliga lärarorganisationer framställda yrkandena i nu berörda avseende ämnar för innevarande riksdag framlägga proposition om tillfällig avlöningsförbättring åt de lärargrupper, som i de remitterade promemoriorna närmare angivas.

Vad att börja med beträffar de grupper av lärare, som sålunda skulle bliva delaktiga av den tillfälligen löneförbättring, som nu föreslås, har överstyrelsen uppmärksammat, att i förslaget saknas en del lärargrupper, som enligt överstyrelsens mening även bort erhålla sådan löneförbättring. Med hänsyn emellertid därtill, att Kungl. Maj:ts förslag i ärendet måste hållas inom den i statsverkspropositionen angivna finansiella ramen, finner sig överstyrelsen icke kunna i detta sammanhang påyrka en utvidgning av den provisoriska löneförbättringens omfattning. Överstyrelsen inskränker sig därför till ett par påpekanden, som närmast äro föranledda av mera formella synpunkter. I promemoriorna finnas upptagna lärare vid statens småskoleseminarier men däremot ej med dem i lönehänseende eljest i huvudsak likställda lärare vid landstingens småskoleseminarier. Till dessa utgår för närvarande tillfällig löneförbättring med $\frac{1}{4}$ av det belopp, som i sådant hänseende å ifrågakommande ortsgrupper utgår till lärare vid statens småskoleseminarier. Det vore därför enligt överstyrelsens mening riktigt, att landstingsseminariernas lärare komme i åtnjutande även av provisorisk avlöningsförbättring efter enahanda grunder, alltså med $\frac{1}{4}$ av vad som kan bliva beviljat åt lärarna vid statens småskoleseminarier. Sedan seminariet i Lycksele numera är uppfört på ordinarie stat, synes skolköksföreståndarinnan vid seminariet i Lycksele böra vara likställd med skolköksföreståndarinnan vid seminariet i Murjek. En

jämkning i nu nämnda hänseenden komme att medföra endast ringa merkostnad.

Vad därefter beträffar storleken av de belopp, som i promemoriorna äro förslagsvis upptagna såsom provisorisk avlöningsförbättring, måste överstyrelsen givetvis ävenledes finna önskvärt, att dessa för att i vederbörlig mån kunna motsvara sitt ändamål kunnat ställas något högre. Emellertid gäller även i detta fall, att de föreslagna beloppen i stort sett äro betingade av de anslag, vilka, enligt vad som framgår av vederbörande departementschefs meddelande i statsverkspropositionen, kunnat av Kungl. Maj:t för ändamålet disponeras, vadan förslag om ökning i kostnaderna för den provisoriska avlöningsförbättringen sålunda icke kan i den särskilda propositionen förväntas.

Vid sådant förhållande gäller det nu närmast frågan om beloppens lämpliga fördelning på de olika befattningshavarna. Härvidlag kunna givetvis olika principer göra sig gällande. Överstyrelsen är emellertid icke nu i tillfälle att i sådant hänseende göra några grundligare undersökningar. Såvitt överstyrelsen kunnat finna, utgöra de föreslagna detaljbeloppen i stort sett resultatet av en procentuell beskärning nedåt av de belopp, vilka blivit föreslagna i vid fjolårets riksdag framlagda motioner angående tillfällig löneförbättring för lärare. Överstyrelsen har intet att erinra mot den inbördes avvägning i beloppen, som sålunda kommit till stånd. Därigenom uppehålls i stort sett den relation mellan de för olika kategorier befattningshavare avsedda tilläggsbeloppen, varpå fjolårets förslag grundade sig, och som då, såvitt överstyrelsen känner, vann de därav berörda lärargruppernas anslutning.

I utlåtande den 30 september 1924 över lärarlönekommitténs den 15 augusti 1923 avgivna förslag till löneroglering för befattningshavare vid rikets allmänna läroverk samt vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter uttalade överstyrelsen sin anslutning till den av sagda kommitté angivna löneställningen för de lärargrupper, varom nu är fråga, i förhållande till andra tjänstemannakårers löneställning. Då hänsyn toges till gällande grunder för dyrtidstillägg, överstiga i de flesta fall de av kommittén föreslagna lönesatserna rätt avsevärt de avlöningsbelopp, som enligt de inom ecklesiastikdepartementet utarbetade promemoriorna skulle tillkomma där angivna grupper av lärare.

När nu 1928 års lönekommitté haft att taga ställning till de i sagda promemorior föreslagna beloppen, har kommittén, såsom den själv framhåller, närmast tagit hänsyn till, huruvida en provisorisk avlöningsförbättring av den storlek, som de remitterade förslagen innehålla, kunde antagas komma att i ena eller andra avseendet föregripa en definitiv löneroglering av det innehåll, som av kommittén komme att föreslås. Av lönekommitténs den 8 februari avgivna utlåtande framgår, att vid ett genomförande av det nu ifrågasatta löneförbättringsförslaget någon risk för ett föregripande på någon punkt av den blivande lönerogleringen icke torde föreligga beträffande de kommunalt anställda lärarna, samt att i fråga om de statligt anställda lärarna sådan risk från kommitténs synpunkt kan befaras endast i vissa starkt begränsade fall. Det är uppenbart att kommittén vid bedömandet av detta spörsmål på utredningsarbetets nuvarande mera preliminära stadium räknat med mycket stor försiktighet. Då resultatet likväl blivit så gynnsamt, som det nu anförda, synes det icke möta någon avsevärd svårighet att på de enstaka punkter, beträffande vilka betänkligheter i nämnda hänseende kunna råda, göra de justeringar,

som kunna vara erforderliga, för att mot förslaget i det hela inga vägende invändningar skola kunna göras.

I anledning av 1928 års lönekommittés uttalande, att den ifrågasatta provisoriska avlöningsförbättringen åt kommunalt anställda lärare visserligen icke torde komma att på det sätt, som berörts i fråga om de statsanställda lärarna, föregripa en definitiv lönereglering, även om för de manliga folkskollärarnas del någon tvekan härutinnan skulle kunna råda för billigaste ort, med hänsyn till förekommande naturaförmåner och dessas behandling vid en blivande lönereglering, har jag dock ansett mig böra för befattningshavare å s. k. A-ort ifrågasätta en något lägre provisorisk avlöningsförbättring än för befattningshavare å övriga orter.

Härvid har jag tagit hänsyn även till den omständigheten, att man i samband med en lönereglering har att förutse i viss mån ökade avgifter för befattningshavarens egen och familjens pensionering. Enligt nu gällande bestämmelser är för manlig folkskollärare den årliga tjänstepensionsavgiften 75 kronor och familjepensionsavgiften 100 kronor. Enligt reglementet för statens pensionsanstalt skulle dessa avgifter vid en lönereglering i enlighet med lärarlönekommitténs förslag höjas till 114 kronor för egen pension och till 131 kronor 20 öre för familjepension samt i enlighet med ovan omförmälda särskilda yttrande av ledamoten av lärarlönekommittén, herr F. Kaijers förslag till 91 kronor 50 öre för egen pension och till 113 kronor 20 öre för familjepension.

Vid övervägande av samtliga på frågan inverkan omständigheter, å ena sidan nu utgående löneförmåner och de olika befattningshavarnas utbildningsförhållanden samt å den andra de statsekonomiska synpunkterna, har jag kommit till den uppfattningen, att den provisoriska avlöningsförbättringen bör utgå med de belopp, som finnas angivna i nedanstående å sid. 20 intagna tabell.

De i denna tabell för befattningshavare å dyrare orter än A-ort föreslagna beloppen överensstämma i allt väsentligt med förenämnda inom ekle-siastikdepartementet utarbetade preliminära förslag till provisorisk avlöningsförbättring. Endast i en punkt har en modifikation vidtagits, nämligen i fråga om avlöningsförbättringen för extra ordinarie och vikarierande kvinnlig ämneslärare vid högre folkskola, beträffande vilken det preliminära förslaget upptog ett belopp av 275 kronor, men det slutliga förslaget stannat för 250 kronor. För folk- och småskolans lärarpersonal å A-orter har den provisoriska avlöningsförbättringen beräknats i stort sett 10 procent lägre än för övriga orter.

I fråga om högre folkskolans lärare har jag icke ansett mig böra räkna med olika belopp å olika dyrorter. Någon sådan differentiering finnes ej för lärare vid kommunala mellanskolor, med vilka lärare högre folkskolans lärare i lönehänseende ofta brukas jämföras.

Även under antagande att vid en blivande lönereglering en väsentligt

Nuvarande och föreslagna löneförmåner för vissa kommunalt anställda lärare.
(Bostad och bränsle eller ersättning därför ej medräknade.)

Befattningshavare	Nuvarande avlönning + dyrtidstillägg	A-orter		Övriga orter	
		Föreslagen provisorisk avlöningsförbättring	Summa avlöningsförmåner	Föreslagen provisorisk avlöningsförbättring	Summa avlöningsförmåner
<i>Folk- och småskolor.</i>					
Ordinarie manlig folkskollärare:					
Begynnelselön	2,768: 50	258: —	3,026: 50	288: —	3,056: 50
Slutlön	3,983: 50	258: —	4,241: 50	288: —	4,271: 50
Ordinarie kvinnlig folkskollärare:					
Begynnelselön	2,498: 50	216: —	2,714: 50	240: —	2,738: 50
Slutlön	3,308: 50	216: —	3,524: 50	240: —	3,548: 50
Ordinarie lärare vid småskola:					
Begynnelselön	1,578: —	150: —	1,728: —	168: —	1,746: —
Slutlön	2,185: 50	150: —	2,335: 50	168: —	2,353: 50
E. o. och vik. manlig folkskollärare . .					
» » » kvinnlig »	2,242: 50	184: —	2,426: 50	204: —	2,446: 50
» » » lärare vid småskola	1,972: 50	160: —	2,132: 50	180: —	2,152: 50
	1,315: —	110: —	1,425: —	120: —	1,435: —
<i>Allmänna högre folkskolor.</i>					
Ordinarie manlig ämneslärare:					
Begynnelselön	3,696: —	360: —	4,056: —	360: —	4,056: —
Slutlön	5,316: —	360: —	5,676: —	360: —	5,676: —
Ordinarie kvinnlig ämneslärare:					
Begynnelselön	3,156: —	300: —	3,456: —	300: —	3,456: —
Slutlön	4,371: —	300: —	4,671: —	300: —	4,671: —
E. o. och vik. manlig ämneslärare . . .					
» » » kvinnlig »	3,287: 50	300: —	3,587: 50	300: —	3,587: 50
	3,024: 50	250: —	3,274: 50	250: —	3,274: 50
Timlärare					
	98: 63	10 %	—	10 %	—
	å 124: 50				

lägre löneplacering än den av lärarlönekommittén föreslagna skulle vinna tillämpning, synes en avlöningsförbättring i nu angiven omfattning icke vara av beskaffenhet att annat än möjligen för vissa enstaka fall föregripa en dylik löneroglering.

Vad lärarpersonalen vid rikets nomadskolor beträffar, vill jag erinra om att enligt § 21 i stadgan angående nomadundervisningen i riket den 31 december 1925 (nr 511) denna lärarkår åtnjuter avlönning enligt i huvudsak samma grunder som lärarna vid det allmänna folkskoleväsendet. Avlöningen till dem utgår från förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Berörda lärarkår bör komma i åtnjutande av här ifrågasvarande provisoriska avlöningsförbättring med motsvarande belopp och enligt samma grunder som lärarna vid det allmänna folkskoleväsendet. Detsamma

bör även gälla beträffande föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, däri inbegripet även rikets nordligaste gränssorter, ävensom motsvarande befattningshavare vid Skytteanska skolan i Tärna.

För timplärare vid högre folkskola bör enligt min mening avlösningsförbättringen utgå med 10 procent å nuvarande avlösningsbelopp, dock med högst 270 kronor för manlig och 240 kronor för kvinnlig lärare. Avlösningsförbättring synes mig ej böra utgå åt sådan timplärare, som i egenskap av ordinarie, extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring uppbär provisorisk avlösningsförbättring eller tillfällig löneförbättring.

Då avlösningsförbättringen är avsedd att för ordinarie lärare ävensom för lärare med anställning tills vidare utgå efter kalenderår och utbetalas månadsvis, äro beloppen valda så, att de i regel äro jämnt delbara med 12.

Även om vissa skäl kunna tala för att lärarna vid de yrkesbestämda högre folkskolorna skulle tillerkännas något högre avlösningsförbättring än lärarna vid de allmänna högre folkskolorna, har jag ej ansett mig i föreliggande förslag böra göra någon skillnad mellan nämnda lärargrupper.

För jämförelse vill jag här erinra om att jämlikt riksdagens beslut från och med budgetåret 1925/1926 tillfällig löneförbättring utgått till lärare vid kommunala mellanskolor med 600 kronor till ordinarie manlig ämneslärare och med 500 kronor till ordinarie kvinnlig ämneslärare.

Vidare anser jag mig här böra nämna, att den av mig föreslagna provisoriska avlösningsförbättringen uppgår för folk- och småskolans lärare å andra orter än A-orter till omkring 56 procent och för högre folkskolans lärare till omkring 60 procent av de belopp, som oavsett dyrtidstillägg enligt de vid 1928 års riksdag väckta motionerna borde tillerkännas motsvarande lärare såsom tillfällig löneförbättring.

Vad beträffar lärarpersonalen vid de s. k. landstingsseminarierna, har överstyrelsen ifrågasatt, att jämväl denna personal må komma i åtnjutande av provisorisk löneförbättring. Jag vill emellertid erinra om att dessa lärare i likhet med lärarpersonalen vid de kommunala mellanskolorna äro de enda kommunalt anställda lärare, vilka hittills erhållit tillfällig löneförbättring av statsmedel, och jag har icke ansett skäl föreligga, att i detta sammanhang någondera av nämnda kategorier medtages.

Som jag redan förut anfört, är det icke avsett, att dyrtidstillägg skall utgå å den provisoriska avlösningsförbättringen. Likaså anser jag, att vederbörande skoldistrikt icke bör äga skyldighet att för övertidsläsning lämna särskild gottgörelse motsvarande den provisoriska avlösningsförbättringen.

Den provisoriska avlösningsförbättringen synes mig böra utgå efter i huvudsak samma bestämmelser som den kontanta avlöningen. Jag anser mig i detta sammanhang böra särskilt framhålla, att av samma skäl, som av chefen för ecklesiastikdepartementet i proposition nr 209 till 1923 års riks-

Den provisoriska avlösningsförbättringens karaktär och närmare föreskrifter rörande densamma.

dag sid. 4 anfördes ifråga om dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter, det jämväl beträffande den provisoriska avlösningsförbättringen bör gälla att, om skoldistrikt eller styrelse för högre folkskola av en eller annan orsak, varöver läraren ej kunnat råda, icke kan författningensligngt utfå statsbidrag, helt eller delvis, till lärarens avlöning, denna omständighet icke bör utgöra hinder för den provisoriska avlösningsförbättringens utgående.

Jag har i det föregående förordat, att avlösningsförbättringen för lärare vid folk- och småskolor skall utgå med i viss mån olika belopp å olika dyrorter. Jag vill då i detta sammanhang erinra om kungörelsen den 16 oktober 1925 (nr 426) angående fördelningen av orterna i riket å de i avlösningsreglementena för nyreglerade verk samt för armén och marinen upptagna ortsgupper. I denna kungörelse angivas dels särskilda orter, dels samtliga kommuner i riket. Ort, som icke finnes för sig upptagen, skall tillhöra ortsguppen för den kommun, inom vilken orten är belägen. Det kan alltså inträffa och inträffar ej sällan, att inom samma kommun olika orter tillhöra olika ortsgupper. I anslutning härtill synes mig vederbörande lärarens provisoriska avlösningsförbättring böra bestämmas med hänsyn till hans verkliga bostadsort. Han bör alltså uppbara provisorisk avlösningsförbättring med det belopp, som är fastställt för den ortsgupp, till vilken den ort, inom vilken han har sin bostad, enligt bestämmelse i ovannämnda kungörelse är att hänföra.

Såsom ovan nämnts, bör den provisoriska avlösningsförbättringen utgå i samma ordning som den kontanta lönen, d. v. s. för ordinarie lärare ävensom för lärare med anställning tillsvidare efter kalenderår, förskottsvis med en tolfedel vid början av varje kalendermånad, samt för lärare, som anställts på viss tid, efter läsår.

Kostnadsberäkning.

Beträffande kostnaden för den här föreslagna provisoriska avlösningsförbättringen tillåter jag mig först hänvisa till den å sid. 23 intagna tablå, utvisande kostnaderna för avlösningsförbättringen åt folkskolans och småskolans lärare.

Då den officiella folkskolestatistiken för läsåret 1927/1928 ännu icke föreligger i bearbetat skick, har jag varit nödsakad att vid beräkningen av antalet lärare utgå från förhållandena vid slutet av läsåret 1926/1927.

Fördelningen av dessa lärare på olika ortsgupper skulle vara förenat med ett mycket omfattande och tidsödande arbete. En dylik fördelning har emellertid gjorts av skolöverstyrelsens statistiska avdelning för vårterminen 1924. Det befanns då, att av manliga ordinarie folkskollärare 40 procent, av kvinnliga sådana 25 procent och av ordinarie lärare vid småskola 38 procent voro placerade å A-orter. Av extra ordinarie lärare voro 13 procent folkskollärare och 29 procent lärare vid småskola samma termin placerade å A-orter. I följande tablå har jag räknat med att förhållandet mellan

antalet lärare å A-orter och hela antalet lärare inom de olika grupperna var detsamma vid slutet av läsåret 1927/1928 som under vårterminen 1924.

Folk- och småskolor	Antal lärare vid slutet av vårterminen 1927	Föreslagen provisorisk avlösningsförbättring pr lärare	Kostnad Kronor
<i>Ordinarie lärare:</i>			
a) tjänstgörande eller tjänstlediga av annan orsak än sjukdom:			
folkskollärare, manliga, å A-orter . . .	2,880	258	743,040
» » å övriga orter	4,319	288	1,243,872
» kvinnliga, å A-orter . . .	1,281	216	276,696
» » å övriga orter	3,842	240	922,080
lärare vid småskola och därmed likställda, å A-orter	4,547	150	682,050
lärare vid småskola och därmed likställda, å övriga orter	7,419	168	1,246,392
b) tjänstlediga på grund av sjukdom:			
folkskollärare, manliga, å A-orter . . .	72	172	12,384
» » å övriga orter	107	192	20,544
» kvinnliga, å A-orter . . .	70	144	10,080
» » å övriga orter	208	160	33,280
lärare vid småskola och därmed likställda, å A-orter	261	100	26,100
lärare vid småskola och därmed likställda, å övriga orter	427	112	47,824
<i>Extra ordinarie och vikarierande lärare:</i> (vakansvikarier och sjukvikarier)			
folkskollärare, manliga, å A-orter	80	184	14,720
» » å övriga orter . .	535	204	109,140
» kvinnliga, å A-orter	101	160	16,160
» » å övriga orter . .	679	180	122,220
lärare vid småskola och därmed likställda, å A-orter	338	110	37,180
lärare vid småskola och därmed likställda, å övriga orter	828	120	99,360
Summa	27,994	—	5,663,122

För läsåret 1929/1930 torde man emellertid böra räkna med någon ökning i antalet folkskollärare, men däremot med minskning i antalet lärare inom småskollärarkåren. Räknar man för de två åren närmast efter läsåret 1926/1927 med en ökning av tillsammans 200 manliga och 200 kvinnliga folkskollärare samt med en minskning av 300 småskollärare, skulle, om hänsyn ej toges till ortsgupperingen, den nyss beräknade kostnaden för budgetåret 1929/

1930 behöva ökas med $200 \times 288 + 200 \times 240 - 300 \times 168 = 55,200$ kronor. Den sammanlagda kostnaden för provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor skulle alltså belöpa sig till $5,663,122 + 55,200 = 5,718,322$ kronor eller avrundat till 5,720,000 kronor. I detta belopp är icke inräknad kostnaden för den provisoriska avlösningsförbättringen till nomadlärarna. Avlöningen till dessa utgår, såsom jag förut nämnt, av särskilt anslag, förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Från detta anslag bestridas samtliga kostnader för nomadskoleväsendet. Med hänsyn härtill synes det mig ur redovisningssynpunkt lämpligast, att jämväl utgifterna för den provisoriska avlösningsförbättringen till nomadlärarna utgå av samma anslag, i vilket avseende Kungl. Maj:t torde äga att utan riksdagens hörande fatta beslut. Kostnaden för berörda ändamål kan uppskattas till i runt tal 5,000 kronor. Ej heller är i nämnda belopp å 5,720,000 kronor inräknad kostnaden för provisorisk avlösningsförbättring åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor. Vad angår skolhem och arbetsstugor i de nordligaste gränssorterna, för vilka nämnda kostnad kan beräknas till 3,000 kronor, torde densamma bära bestridas av förslagsanslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter, i vilket fall Kungl. Maj:t jämväl torde äga att utan riksdagens medgivande fatta beslut. I fråga om övriga skolhem och arbetsstugor i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, för vilka berörda kostnad kan uppskattas till 2,400 kronor, liksom i fråga om Skytteanska skolan i Tärna, där kostnaden kan beräknas till 288 kronor, synes det lämpligt, att utgifterna få bestridas i förra fallet av det särskilda ordinarie förslagsanslag, som för avlösningsförbättring av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid dessa anstalter är uppfört i riksstaten, och i senare fallet från det ordinarie förslagsanslaget till Skytteanska skolan i Tärna. Härtill torde emellertid riksdagens medgivande bära utverkas.

För lärarpersonalen vid de högre folkskolorna kan kostnaden för den ifrågasatta provisoriska avlösningsförbättringen beräknas enligt följande tablå.

Högre folkskolor	Antal lärare vid slutet av vårterminen 1928	Föreslagen provisorisk avlösningsförbättring pr lärare	Kostnad Kronor
Ordinarie ämneslärare, manliga	126	360	45,360
» » kvinnliga	67	300	20,100
Extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring:			
manliga	40	300	12,000
kvinnliga	37	250	9,250
Timlärare (approximativt)	—	—	13,000
Summa	270	—	99,710

Antalet lärare vid högre folkskolor torde för läsåret 1929/1930 kunna beräknas till ungefär detsamma som under vårterminen 1928, vadan den sammanlagda kostnaden för provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor kan beräknas till 99,710 kronor eller avrundat till 100,000 kronor.

I avseende å de utgiftsbelopp, varom här är fråga, vill jag slutligen erinra om vad statsrådet och chefen för finansdepartementet den 4 januari 1929 yttrade i fråga om den till grund för statsregleringen för budgetåret 1929/1930 liggande finansplanen. Nämnde departementschef påpekade, hurusom hänsyn till kommande statsregleringar och till önskvärdheten av kontinuitet i statsregleringsarbetet föranlett, att vissa utgiftsbehov, vilka i allt fall inom en nära framtid torde få tillgodoses, icke synts böra undanskjutas. Det hade befunnits möjligt och lämpligt att i viss utsträckning tillmötesgå önskemålen om en löneförbättring för vissa lärarkategorier, och då medel för ändamålet nu kunde ställas till förfogande inom den förefintliga inkomstramen, hade det befunnits vara med klok förtänksamhet förenligt att bereda plats härför inom budgetens normala omslutning.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Hemställan.*

dels besluta,

att under budgetåret 1929/1930 provisorisk avlöningsförbättring må utgå till lärare vid *folk- och småskolor* med följande belopp, nämligen

för ordinarie lärare vid folkskola: 258 kronor för manlig lärare å A-ort och 288 kronor för manlig lärare å annan ort samt 216 kronor för kvinnlig lärare å A-ort och 240 kronor för kvinnlig lärare å annan ort;

för extra ordinarie och vikarierande folkskollärare: 184 kronor för manlig lärare å A-ort och 204 kronor för manlig lärare å annan ort samt 160 kronor för kvinnlig lärare å A-ort och 180 kronor för kvinnlig lärare å annan ort;

för ordinarie lärare vid småskola ävensom för lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd tillsvidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning: 150 kronor för lärare å A-ort och 168 kronor för lärare å annan ort;

för extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola samt för lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd på viss tid eller såsom vikarie, ävensom för sådan ordinarie lärare vid småskola eller tillsvidare anställd lärare, vilken ej äger komma i åt-

njutande av det i föregående punkt omnämnda beloppet: 110 kronor för lärare å A-ort och 120 kronor för lärare å annan ort; samt

till lärare vid *högre folkskolor* med följande belopp, nämligen

för ordinarie ämneslärare: 360 kronor för manlig och 300 kronor för kvinnlig lärare;

för extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring: 300 kronor för manlig och 250 kronor för kvinnlig lärare;

för timlärare: 10 procent av de i kungörelsen den 16 september 1918 angående avlöning åt lärare vid högre folkskola samt statsbidrag till sådan skola stadgade belopp, dock med högst 270 kronor för manlig och 240 kronor för kvinnlig lärare samt med föreskrift att dylik avlöningsförbättring ej må utgå åt sådan timlärare, som i egenskap av ordinarie, extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring uppbär provisorisk avlöningsförbättring eller tillfällig löneförbättring;

att dyrtidstillägg ej må utgå å ovan omförmälda provisoriska avlöningsförbättring; samt

att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka, i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i statsrådsprotokollet angivit, torde för sagda avlöningsförbättrings åtnjutande böra stadgas;

dels, vid bifall till ovan framlagda förslag, anvisa för budgetåret 1929/1930

till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor ett *extra* förslagsanslag å . . . kronor 5,720,000:—;

samt till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor ett *extra* förslagsanslag

å kronor 100,000:—;

dels ock medgiva, att till föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, ävensom till föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid Skytteanska skolan i Tärna provisorisk avlöningsförbättring må under budgetåret 1929/1930 enligt de av mig ovan i fråga om sådan avlöningsförbättring åt lärare vid småskola förordade grunder och bestämmelser utgå av det ordinarie förslagsanslaget till avlöning av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens

och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, respektive det ordinarie förslagsanslaget till Skytteanska skolan i Tärna.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Tunberg.
